

quales erant gentilium cæremoniæ et sacrificia; et etiam bonos, sed mere corporeos quales erant cæremoniæ et sacrificia judaica, que non erant, nisi umbræ et figuræ rerum spiritualium, et natura sua non procedebant ex interiori spiritu, et raro ei sociabantur. Nempe ibi Christus loquebatur cum muliere Samaritana: eam porro docet, quod venit hora, qua veri adoratores adorabunt Deum non amplius in ignorantia et falsitate, ut Samaritani faciunt in monte Garizim, sed ubique et quidem *in veritate*, id est cultu vero, sincero et recto; nec etiam amplius solo corpore, ut hactenus Judei in templo Hierosolymitano, sed ubivis gentium, et *in spiritu*, id est vitali cultu, ab interiori procedente. Unde patet, per id non excludi cultum externum, imo potius perfici¹.

DISPUTATIO PRIMA DE ACTIBUS RELIGIONIS INTERNIS

CAPUT PRIMUM DE DEVOTIO

185. Q. 1. Quid est devotio?

R. A verbo *devovere* devotionem deduxit Angelicus: *Devoti dicuntur qui seipso quodam modo Deo devovent, ut ei se totaliter subdant*². Definitur autem devotio: *Voluntas prompta faciendi quacumque pertinent ad Dei famulatum*. Dicitur: — 1. *voluntas*, qua non magis ipsa volendi facultas indicatur, quam ejusdem actus et exercitium; — 2. *prompta*; ea enim est indoles sinceræ devotionis, ut animum faciat alacrem et

suo culto esteriore, Roma 1860. — Taparelli, *Saggio Teoretico*, ecc., § 212 et seqq. — Ferraris, *Bibliotheca*, v^o *Cultus*. — Charvaz, *Guida del catecumeno valdese, ossia difesa del cattolico*, l. VIII, ubi plurima ad rem nostram. — V. *De Sacramentis in genere*, de cæremoniis, etc.

¹ S. Cyrillus scripsit septemdecim libros de adoratione in spiritu et veritate. — V. Stapf, § 215.

² 2, 2, q. 82, a. 1.

expeditum in omnibus, quæ sunt ad Deum, juxta illud: *Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum*¹; — 3. *faciendi*, etc.; nam *probatio amoris exhibitio est operis*. Ex his porro deducitur:

a. Licet vera devotio plerumque adjunctam habeat intiorem quamdam animi lætitiam; non tamen effectus iste ad devotionis naturam ita pertinet, ut sine illa devotio stare non possit. Animis promptitudo etiam cum summa sensuum acerbitate consistit, ut patet exemplo ipsius Christi, qui *cæpit pavere et tædere*². Sic plures Sancti in summa ariditate fuerunt, ita Deo permittente, vel ad eos in humilitate conservandos, vel ad ipsorum fidem firmandam. — b. Errant qui contendunt, devotionem pertinere tantum ad Monachos, Moniales et Ecclesiasticos, quasi nempe promptitudo in Dei famulatu non sit sæcularis hominis. Et ideo fortiter redarguendi qui devotos passim irrident, atque de imprudentia accusant Confessarios devotionem suis pœnitentibus suadentes, quasi nempe studium et alacritas sit tantum ponenda in iis rebus, quæ sunt mundi³ (B).

186. Finis devotionis in eo situs est, ut anima facilius possit pervenire ad illam perfectionem, quam sic Christus commendat: *Estote... perfecti sicut et Pater vester cœlestis perfectus est*⁴.

187. Q. 2. Quid est christiana perfectio, et an omnes obliget?

R. ad 1: Christiana perfectio est consecutio nostri ultimi finis, *inchoative* in hac vita per gratiam, *complete* in altera per gloriam; res enim quælibet dicitur in genere suo perfecta, quando finem ad quem facta est, consequitur. Jam

¹ Ps. xxxvi.

² Marc. xiv. Devotio in simplicibus et mulieribus magis abundare solet; quia qui scientia et ingenio prædictus est, nimis confidens de se ipso, non totaliter se subdit Deo. *Si tamen scientiam et quacumque aliam perfectionem homo perfecte subdat, ex hoc ipso devotio augeretur*, ait Angelicus, 2, 2, q. 82, a. 3.

³ V. *Cattolico*, Giornale religioso. Lugano, vol. V, art. il bigottismo. — Ségur, Réponses, etc., § 5, 59, 54. — Rodriguez, Scaramelli, etc.

⁴ Matth. v.

vero quisnam est, ex christianæ Religionis dictamine, ultimus noster finis? non alias, nisi Deus; qui ergo Deum amat, perfectus est: *Qui manet in charitate, in Deo manet et Deus in eo*¹. Hinc Apostolus vocat charitatem *vinculum perfectio-*
*nis*².

R. ad 2: Dupliciter potest attendi perfectio; vel prout tantum excludit quod est charitati contrarium, et est solum peccatum mortale: quo sensu omnibus perfectio est de necessitate salutis; quia secus nemo salvari potest. Vel prout etiam excludit quæ impediunt, quominus affectus totaliter dirigantur in Deum (quantum vitæ infirmitas patitur): et hoc sensu obligat eos solum, qui se totos Deo manciparunt in aliquo peculiari statu; non vero ceteros, quasi nempe ea necessaria sit ad salutem, nam etiam sine illa charitas esse potest³ (C).

188. Q. 3. *Quid sentiendum est de quibusdam exterioritatibus, quas aliquando videre est in devotis, præsertim incipientibus?*

R. Vel exterioritates hujusmodi respiciunt actiones communes et ordinarias, quæ nempe non indicant, nisi pietatem communem et ordinariam, qualem habere omnes Christiani deberent: uti sunt Sacramentorum frequentia, modestia in habitu et gressu, peccati odium, Ecclesiæ reverentia, obsequium erga Altaris Ministros, studiosa præceptorum Dei et Ecclesiæ observantia, etc. Vel tales exterioritates respiciunt actiones particulares atque extraordinarias, quæ indicant pietatem particularem et extraordinariam, uti sunt ciliciorum usus, jejunia specialia, singultus in Ecclesia, etc.

Si 1, exterioritates illæ permittendæ sunt, imo commendandæ et fortiter injungendæ; de his enim Christus Dominus ait: *Videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum qui in cœlis est*⁴. De his sic Philotheam alloquebatur Salesius: « Philothee, faites profession ouverte de vouloir être dévote, et n'ayez point de honte des actions communes et requises qui nous conduisent à l'amour de Dieu. Avouez hardiment

¹ I Joann. iv. — ² Col. iii.

³ S. Thomas, 2, 2, q. 184, a. 2. — ⁴ Matth. v.

que vous essayez de méditer; que vous aimeriez mieux mourir que de pécher mortellement; que vous voulez fréquenter les sacrements et suivre les conseils de celui qui vous dirige. »

Si 2, tunc si illæ exterioritates particulares et extraordinariæ in publico contingunt, plerumque prohibendæ sunt; tum quia animam exponunt periculo vanitatis propriæ; tum quia spiritum Domini absque ulla causa subjiciunt profanorum irrisioñibus. Hæc sunt opera illa, de quibus dixit Christus: *Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua... intra in cubiculum tuum, et clauso ostio, ora Patrem tuum in abscondito*¹. Si vero contingat in privato, neque noceant corporis sanitati nec officiis propriis, nihil prohibet quominus concedantur ad devotionem fovendam. At si nocent, uti si caput aggravent, prohiberi debent; siquidem anima fieret minus apta ad ordinaria suæ pietatis ac status exercitia.

CAPUT SECUNDUM

DE ORATIONE

189. Q. 1. *Quid est oratio?*

R. Oratio late sumpta est elevatio mentis ad Deum, seu quivis pius animi affectus in Deum. In sensu vero stricto est *quoddam veluti mentis nostræ colloquium cum Deo, in quo rei alicuius obtinendæ desiderium eidem patefacimus eamque flagitamus*.

Communiter autem oratio cum Damasceno solet definiri: *Petitio decentium a Deo*. Dicitur: 1. *petitio decentium*, id est eorum quæ honesta sunt, quæque non dedecet neque homines a Deo petere, neque Deum hominibus elargiri; 2. *a Deo*, tum ut pateat orationem verum esse Religionis actum, qua-

¹ Matth. vi. — V. Castelveteri, *Dirett.*, n. 3, l. XI, c. xxvii. — Liguori, *Homo Apost.*, append. I, n. 27. — Sales, *Introduction*, etc. — Bouix, *De jure Regularium*, pars I^a.

tenus homo per eam Deo reverentiam exhibit, in quantum scilicet ei se subjicit, et profitetur orando se eo indigere sicut auctore suorum bonorum¹; tum ut ostendatur orationem, proprie loquendo, soli Deo faciendam esse : quamvis enim ea dirigatur etiam ad Sanctos : semper tamen directe tendit in Deum, a quo solo quod per Sanctos Dei amicos petimus, consecuturos nos esse speramus.

190. Q. 2. An oratio sit necessaria ad salutem?

R. Nullum est dubium, quin oratio adultis sit necessaria de jure divino ad salutem : illud enim de jure divino adultis necessarium est ad salutem, quod in Scripturis tum a Christo tum ab Apostolis uti tale præcipitur; atqui ita est de oratione. *Oportet semper orare et nunquam deficere : vigilate et orate, ut non intretis in temptationem, ait Christus*². *Sine intermissione orate : volo viros orare in omni loco... similiter et mulieres*, ait Apostolus³. Adde populum consensum; etenim vel apud idolorum cultores opinio semper fuit, Divinitatem esse invocandam tum ad mala propulsanda, tum ad felicem rerum successum. Adde naturæ impulsu, qui nos quasi per vim trahit ad efflagitandum auxilium in necessitate⁴. Hujus autem gravis præcepti duplex est ratio :

¹ Ex parte Dei; quia Deus gratias suas, si paucas excipias, v. g., initium fidei, sub ea tantum conditione nobis elargiri ordinarie solet, ut easdem orando expostulemus. Unde Augustinus ait : *Constat Deum alia non orantibus, sicut initium fidei, alia nonnisi orantibus præparasse, sicut usque ad finem perseverantiam*. Huc facit illud. *Non habetis propter quod non postulatis*⁵.

¹ S. Thomas, 2, 2, q. 83, a. 3. Circa orationem plures errarunt. Alii voluerunt nihil a Deo determinate petendum esse, sed totum ipsius voluntati relinquendum : ita Quietistæ. Alii docuerunt nunquam omnino esse ab orationibus desistendum : ita Messaliani, qui habiti sunt ut hæretici sub nomine *Euchitarum*. Alii frustra orari contendunt; vel enim Deus res nostras non curat, ita Epicurei; vel omni fato reguntur, ita Fatalistæ. His essent addendi Wiclefistæ, Lutherani, Calvinistæ et Jansenistæ, si suis principiis starent; negant enim homini veram electionis libertatem.

² Luc. xviii et xxiv. — ³ I Tess. v; et I Tim. ii. — Ferraris, *Biblioth.*, v. Oratio. — ⁴ V. Tertullianus, *De testim. animæ*.

⁵ Jac. iv.

²a Ex parte hominis; quia summa ejusdem est indigentia, ita ut quisque merito cum Propheta debeat exclamare : *Libera me, quia egenus et pauper ego sum... adjuva me, Domine Deus meus*⁶. Quare sic concludit Angelicus : *Ad orationem quilibet homo tenetur ad bona spiritualia procuranda quæ nonnisi divinitus dantur : unde alio modo procurari non possunt, nisi ab ipso petantur*⁷. Hinc probabilius ac communiter docent, adultis orationem necessariam quoque esse necessitate medii ad salutem; illud enim est de necessitate medii, sine quo attento divino ordine Providentiae, salus obtineri non potest : atqui talis est oratio⁸.

Ad orationem vero maxime sunt compellendi studiosi, quorum plures forte nunquam cor suum erigunt ad Deum in cœlum, qui scientiarum Dominus est⁹; qui docet sine strepitu verborum, sine confusione opinionum, sine fastu honoris, sine purgatione argumentorum; una vox librorum, sed non omnes æque informat, quia intus est Deus doctor veritatis¹⁰. Omnis ergo qui indiget sapientia postulet a Deo qui dat omnibus affluenter¹¹. D. Thomam imitemur, non in castitate solum, sed etiam in doctrina Angelum : qui nunquam se lectioni aut scriptiori dedit, nisi post orationem. In difficultatibus locorum sacræ Scripturæ ad orationem jejunium adhibebat; quin etiam sodali suo fratri Reginaldo dicere solebat, quidquid sciret, non tam studio aut labore suo peperisse, quam divinitus traditum accepisse.

191. Q. 3. Quandonam obligat orationis præceptum?

R. Obligat orationis præceptum per se, et per accidens :

Obligat per se : 1. initio vitæ moralis, quando scilicet homo usum rationis adipiscitur; tunc enim tenetur se ad Deum convertere, eum ut omnium bonorum fontem agnoscere, ac tanquam supremo rerum omnium Domino se eidem subjecere : ad quod mirifice oratio inservit ex S. Thoma¹²; 2. tempore mortis : tunc enim maxime necessaria est perseverantia finalis, que absque oratione obtineri non potest; 3. sæpe in vita, ut impleatur illud Christi : *Vigilate... omni tempore orantes, ut digni habeamini... stare ante Filium*

¹ Ps. cviii. — ² In 4, d. 15, q. 4, a. 1.

³ S. Thomas, 2, 2, q. 83, a. 1. — Liguori, *Del gran mezzo della preghiera*.

⁴ I Reg. ii. — ⁵ Kempis, c. xlvi. — ⁶ Jac., *Epist.*, c.

⁷ 1, 2, q. 89, a. 6.

*hominis: oportet semper orare*¹. Quæ tamen verba non probant singulis physice momentis orandum esse, quod foret impossibile; sed orandum esse omni tempore opportuno, id est per certa intervalla horarum et temporum, ut ait Augustinus². Alii docent orandum sub gravi saltem semel in anno; alii semel in mense; alii semel in hebdomada; alii saepius. Ceterum notat Concina, quod Confessarius magis sollicitus esse debet in declaranda frequenter orandi necessitate, quam in determinanda omissæ orationis gravitate.

Obligat vero per accidens: 1. quoties urget aliquod præceptum, quod impleri non possit absque oratione, v. g., susceptio Eucharistiæ; qui enim tenentur ad finem, tenentur etiam de mediis ad illum; 2. quando gravis insurgit tentatio, præsertim contra castitatem: *Statim ut libido titillaverit sensum*, ait D. Hieronymus, *erumpamus in vocem: Domine auxiliator meus*³. Ait enim Sapiens: *Scivi, quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det*⁴; 3. quando imminet gravis calamitas nobis vel proximo, maxime vero Ecclesiæ vel communitatib; oratio enim (dicente Laurentio Justiniani) placat Deum, postulata reportat, immutat homines⁵.

192. Q. 4. Quinam invocandi oratione nostra?

R. Deus et Sancti: Deus invocandus est uti Auctor bonorum omnium et Dator; cum ipse solus sit eorum causa et fons. Sancti autem invocantur tanquam patroni apud Deum ipsum⁶: sane vel inter homines non solum rogamus eum

¹ Luc. xviii et xxi.

² Ep. cxxx. Qui tamen suæ salutis sollicitus est, non desinit identidem ad orationem confugere, mane præsertim ac vespere; quod quidem tempus universaliorum consuetudine consecratum est. *Et quæso*, ait Staph, §219, *quale judicium de illis ferendum est, qui more pecudum mane de stratu surgunt, illudque repetunt die finita, quin Dei suæque relationis ad illum recordentur? qui demum bonorum operum fructus ex terra tam inculta et inaquosa expectare possunt?* Autem tamen, obligationem orandam et vespere esse sub levi, quia sic apprehenditur; at eum absolutione indignum putant qui id non curat omnino, tum quia valde probabiliter magni orandi præcepto non satisfaceret, tum quia talis orationis omissione signum certe esset magni temporis animi.

³ Ep. xxii, ad Eustoch. — ⁴ Sap. viii.

⁵ De perfect., c. xii. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. III, in init.

⁶ Intellige etiam Angelos, et maxime Angelum nostrum custodem; cum enim ei specialiter commissa sit nostra persona, ei specialiter cordi sumus.

qui nos exaudire valet, sed etiam eos, qui apud illum intercedere possunt; quid ergo prohibere potest, ne Deum per Sanctos nobis propitium reddamus? *Ira Dei*, ait D. Hieronymus, *precibus Sanctorum frangitur*¹. Id commendant Scripturæ exempla, praxis universalis, ac perpetua et constans Ecclesiae traditio². Hinc patet affirmantes... *Sanctorum memorias frustra frequentari, omnino damnandos esse*, prout jam quidem eos damnavit (in Nicæno II) et nunc etiam *damnat Ecclesia* (in Tridentino)³.

193. Præstat autem, ut præ ceteris Sanctis B. Virginem invocemus; nam si unus vel alter Sanctus ad hoc vel illud beneficium obtinendum singularis advocatus habetur⁴, Maria ad omnia obtinenda est advocata universalis. Adde excellētissimam Virginis dignitatem, sanctitatem, excellentiam, adeo ut pro ea specialis cultus determinatus sit, si enim multæ congregaverunt dvitias, ipsa supergressa est universas; at quo quis dignior est, eo efficacior interpellat.

Quare placet hic concludere verbis Gloriosissimi Pontificis Pii Papæ IX, qui Encyclica *Qui pluribus*, postquam commonuit assiduis orationibus esse insistendum, ut Ecclesia sancta Dei, omnibus adversitatibus et erroribus penitus sublatis, optatissima tranquillitate fruatur, et fiat unum ovile et unus pastor, addit: *Ut autem clementissimus Dominus facilis inclinet aurem suam in preces Nostras et Nostris annuat votis, deprecaticem apud Ipsum semper adhibeamus Sanctissimam Dei Genitricem Immaculatam Virginem Mariam, quæ nostrum omnium dulcissima mater, mediatrix, advocata et spes fidissima ac maxima fiducia est, cuius patrocinio nihil apud Deum validius, nihil præstantius*⁵ (D).

194. Sed licebitne (inquires) Christiano privatim commendare

¹ In Ezech. xiii.

² V. Klee, *Storia de' dogmi*. Milano, t. II, p. 280. — Orsini, *I fiori del cielo*, c. I.

³ Tridentinum, sess. xxv, de venerat. SS. declaravit.

⁴ V. Siniscalchi, *Il giorno santificato*, p. II, c. ult., ubi longum texuit catalogum Sanctorum qui invocantur vel pro peculiaribus provinciis vel pro peculiaribus hominum conditionibus vel pro peculiaribus gratiis. It. V. Riva, *Manuale di Filotea*.

⁵ V. Mazzola, *De B. Virgine*, p. III, disp. v et vi. — *Monumento alla gloria di Maria, Litanie della SS. Vergine illustrate et accompagnate da meditazioni*, ecc. Genova, 1860.

se precibus animarum in purgatorio degentium? — Sunt qui negant; quia purgatorio detenti non sunt in statu orandi, sed magis, ut oreatur pro eis. Communius tamen et probabilius affirmant Bellarminus, Estius, Gotti, Lessius, Sylvius et alii; siquidem omnes qui sunt in purgatorio, amici Dei sunt: hinc legimus, animas Paschasi et S. Severini miracula fecisse adhuc in purgatorio degentes¹. Non repugnat autem eos qui nostris precibus indigent, posse pro nobis utiliter orare; sicut viventes pro se invicem utiliter orant, licet etiam indigent, ut pro ipsis oreatur².

195. Q. 5. *Quid petere debemus per orationem?*

R. Petere debemus imprimis quæ æternæ saluti expedient, uti sunt bona spiritualia, sanctificatio, victoria in tentationibus, amor divinus et beatitudo: *Quæxrite... primum Regnum Dei et justitiam ejus*, inquit Christus³. Bona autem hæc absolute a Deo petenda sunt; quia certum est, non posse nos iisdem abuti: *Hæc autem sunt, quibus beatificamur*, ait Angelicus, *et quibus beatitudinem meremur, quæ quidem Sancti orando absolute petunt, secundum illud Psalmi lxxix: Ostende faciem tuam et salvi erimus*⁴. Bona temporalia vero, uti fructus agrorum, sanitas corporis, scientia, non sunt petenda nisi conditionate; quia non semper expedit, ut nobis concedantur, cum illis possimus etiam male uti: *Eo tenore, subdit Angelicus, a Deo petimus ipsa, ut nobis concedantur secundum quod expedient ad salutem*.

Etiam mala temporalia, quæ scilicet non sint peccata, sed poenæ, v. g., infirmitas, paupertas, amoris proprii depressio, peti licite possunt ex recto fine, uti ad merita sibi comparanda, ad peccati penas luendas. Inquit enim Angelicus: *Hoc licet orare, quod licet desiderare*; atqui hæc mala ex recto fine licet desiderare: ergo et orare. Hinc illud Augustini: *Hic ure, hic seca, hic non parcas, ut in æternum parcas?*

196. Q. 6. *Pro quibus orare licet?*

R. Neque pro Sanctis neque pro damnatis orandum est;

¹ S. Gregorius, lib. IV, *Dial.*, c. xl; et S. Petrus Damiani, *Epist. de miraculis sui temporis*.

² Hæc opinio evasit communis Romæ, et pluribus etiam tueretur S. Alphonsus, *Gran mezzo della preghiera*, p. I, c. 1; it. *Dissertazioni teologico-morali*, diss. II, n. 15. — V. Ferraris, *Bibliotheca*, etc., v^o *Anima*.

³ Matth. VI. — ⁴ 2, 2, q. 83, a. 5.

illi enim beatitudine nunquam defutura jam potiuntur in cœlo: unde Augustinus ait: *Injuriam facit Martyri qui orat pro Martyre*¹; isti vero suppliciis æternis jam sunt immutabiliter mancipati in inferis. — Est autem bonum orare pro justis, qui in igne purgatorii detinentur, juxta celebre illud Judæ Machabæi: *Sancta... et salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur*². Item orare licet (si de ratione privata est sermo³) pro omnibus, qui in terris degunt sive fideles sint sive infideles, sive amici sive inimici, sive peccatores sive justi, sive excommunicati sive non. Imo nedum licet, tenemur pro hisce omnibus orare; id enim pertinet ad rationem charitatis. Hinc Jacobus: *Orate pro invicem, ut salvemini*⁴. Et Paulus Apostolus: *Obsecro...; prium omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus*: *pro regibus et omnibus qui in sublimitate sunt...*; hoc enim bonum est, et acceptum coram Salvatore Nostro Deo, qui omnes homines vult salvos fieri⁵.

197. Q. 7. *Quænam sunt conditiones, ut oratio legitime fiat?*

R. Præcipuae conditiones ad orationem sunt, ut fiat:

1. Cum attentione, id est ut orans serio cogitet quis, quid, et quem alloquatur; qui enim voluntarie distrahit actu quo orat, incurrit in illam Dei reprehensionem: *Populus hic la-*

¹ Serm. xvii, *de Verbis Dom.* — Suarez, *De oratione*, I. II, c. xv, cum aliis arbitratur gloriam accidentalem Sanctorum in cœlis augeri posse, ac licetum esse hoc augmentum pro illis orare.

² II Machab. XII. V. *Annali Religiosi*, t. IX, p. 28; ubi id probatur adversariorum testimonii.

³ V. de Censuris, ubi de effectibus excommunicat. quoad orationem publicam. — ⁴ Cap. v.

⁵ I Tim. II. « Imo, ait Staph, § 208; quantus eorum est numerus, quibus alio modo opem ferre haud possumus, nisi per solam orationem? Et profecto quam insigniter relationem nostram tum ad Deum tum ad nos invicem testamat facimus, dum ceu filii ejusdem familie ad Deum communem Partem nostrum pro nobis invicem obsecramus! Talis supplicatio præter alia emolumenta jam ex indole sua, charitatem mutuam et involvit et provehit, estque rori coelesti non absimilis, quo officia humanitatis, ne flaccescant, irrigari debent. »

*biis me honorat, cor autem eorum longe est a me¹. Quomodo tu audiri postulas a Deo, inquit S. Cyprianus, cum tu te ipsum non audias²? Et D. Augustinus: *Cum oratis, hoc versetur in corde quod profertur in ore³.**

2. *Cum humilitate; juxta illud Scripturæ: Respxit (Deus) in orationem humilium, et non sprevit precem eorum. Oratio humiliantis se nubes penetrabit⁴.*

3. In nomine Jesu, dicente Scriptura: *Unus enim Deus, unus et mediator Dei et hominum homo Christus Jesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro nobis⁵.* Et D. Augustinus aiebat: *Oratio, quæ non fit per Christum, non solum non potest delere peccatum, sed ipsa etiam fit in peccato⁶.* Ut tamen nostra oratio sit in nomine Christi, necesse non est, ut nomen Christi ejusve merita semper explicite interponantur; id satis intelligitur, quando oratio fit a Christianis, et petuntur ea quæ ad æternam salutem conferunt, propter quam Christus Jesus factus est mediator Dei et hominum.

4. *Cum fiducia et firma fide, qua orans credit se certo assecuturum quod saluti expedita juxta divinas promissiones: Omnia quæcumque orantes petitis, credite quia accipietis, inquit Christus⁷. Et Daniel 3: Non est confusio confidentibus in te. Quare procul sit omnis animi hæsitatione: Qui enim hæsitat, inquit Jacobus, similis est fluctui maris, qui a vento movetur et circumfertur⁸.*

5. *Cum desiderio, scilicet obtinendi quod petitur; irrisorie enim petitur quod non desideratur. Unde Augustinus aiebat: Deus dare vult, sed non nisi petenti, ne det non cipienti⁹.*

6. *Cum perseverantia, juxta illud: Oportet semper orare et nunquam deficere. Etsi enim Deus interdum statim exaudiat preces nostras; sæpius tamen orationis effectum protrahit, volens illum perseverantibus tantum concedere: idque congruenter; ut enim habet Augustinus: Cum aliquando tardius dat Deus, commendat sua dona, non negat; diu deside-*

¹ Matth. xv. — ² In orat. Dom.

³ Apud S. Thomam, 2, 2, q. 83, a. 3. — ⁴ Ps. ci; et Eccli. xxxv.

⁵ I Tim. ii. — ⁶ In Ps. xviii. — ⁷ Marc. xi.

⁸ Jacob. i; et Ps. cxii. — ⁹ Ench. xviii.

rata dulcius obtinentur, cito autem data vilescent¹. Hinc versus:

*Cum petis, attentæ, demissæ, nomine Christi,
Cum fide, cum voto, sint sine fine precies.*

198. Sed nonne (dices) ad orationem requiritur etiam status gratiæ? Hæc utique erat Quesnelli sententia: *Oratio impiorum verum est peccatum, et quod Deus illis concedit, est novum in eos iudicium.* Sed fuit a Clemente XI damnata: sane præceptum orationis generale est; ergo ad illud tenentur etiam peccatores. Audiatur Augustinus: *Qui dixit propitius esto mihi peccatori, verum dixit an falsum? Si verum dixit, peccator erat et tamen exauditus est... lava interiorum faciem tuam, et videbis, quia peccatores Deus exaudiet².* Si quando autem peccatores non exaudiuntur, tota causa in ipsis est; quia nempe precantur secundum peccati desiderium, ut Cain et Antiochus, id est sine debitibus conditionibus: sub quo respectu eorum oratio fit execrabilis coram Deo. Est commune Doctorum cum S. Thoma³.

Dices: *Oratio peccatoris, facta nempe extra statum gratiæ, erit saltem frustranea.* — R. Hæc doctrina ut Fidei Catholice contraria ab eodem Clemente XI damnata fuit contra Quesnellum Constitutione Unigenitus, qua diris devote fuerunt perfidiosæ illa theses. Sub n. 50: *Frustra clamamus ad Deum: Pater mi, si spiritus charitatis non est ille, qui clamat.* Sub n. 1: *Quid aliud remanet animæ quæ Deum atque ipsius gratiam amisit, nisi peccatum et peccati consecutiones, superba paupertas et segnis indigentia; hoc est generalis impotentia ad laborem, ad orationem, et ad omne opus bonum?* Sub n. 2: *Jesu Christi gratia principium efficax boni cuiuscumque generis necessariæ est ad omne opus bonum: absque illa non solum nihil fit, sed nec fieri potest...*

Sed si (addes) *oratio peccatoris non est revera frustranea, ad quid valebit?* Docet Angelicus bona omnia (et iccirco etiam ipsam orationem) peracta a fidelibus in statu peccati mortalis valere: 1. ad

¹ Serm. LXI. Est autem notandum, non in multiloquio orationis perseverantiam collocandam esse; si enim nostra oratio ab affectu disjuncta est, illa meretur Christi reprehensionem: *Orantes autem nolite multum loqui, sicut ethnici; putant enim, quod in multiloquio suo exaudiantur Matth. vi.*

² Tract. XLIV, in Joann. — V. Benedictus XIV, *Notificatione LXII,*

³ 2, 2, q. 83, a. 7.

assuefactionem bonorum operum; 2. ad temporalium consecutionem; 3. ad dispositionem ad gratiam¹.

199. Q. 8. Quot sunt orationis effectus?

R. Oratio tres habet effectus, si debitis sit fulta conditionibus; ac 1. est *meritoria*, cum sit opus bonum: et quidem *meritoria de condigno*, si orans sit justus; *de congruo*, si sit peccator; 2. est *satisfactoria*, cum omne opus bonum vel religiosum in praesenti naturae lapsae statu poenam ac laborem importet: hinc Tridentinum inter opera *satisfactoria orationem collocat*²; 3. est *impetratoria* juxta illud: *Petite et dabitur vobis: omnis qui petit accipit*³. Hinc Augustinus: *Ascendit precatio, et descendit Dei miseratio*. Quae miseratio, seu orationis fructus triplex distinguitur, saltem in oratione publica, nempe *generalis* de quo participant omnes; *specialissimus* qui ipsi oranti prodest; et *specialis* qui ab orante alicui in particulari applicatur.

200. Sed (quæres) an oratio infallibiliter effectum sortiatur? Si sermo est de oratione non rite peracta, certum est hanc effectum non sortiri, dicente Jacobo: *Petitis et non accipitis, eo quod male petatis*. Si autem oratio rite sit peracta, tunc si ea ab orante funditur pro aliis, effectus non semper certus est et infallibilis, ut docet Angelicus; Christus enim non dixit absolute: *Petite et dabitur, sed petite et dabitur vobis*. Ideo autem oratio pro aliis facta non est infallibiliter impetratoria; quia fieri potest, ut illi pro quibus ipsa effunditur, obicem ponant, quin pendeat a nobis meliores in ipsis dispositiones procreare⁴. Si vero talis oratio sit pro nobis ipsis, et petantur quæ ad salutem æternam conductuentia sunt, certum est orationem nostram effectum suum infallibiliter sortiri; clara sunt Scripturæ verba: *Petite et dabitur vobis:*

¹ Supplemento, q. 14, a. 4. — V. Liguori, *Glorie di Maria*, par. III: *Breve risposta all' abate Rolli*.

² Sess. xiv, can. xiii. — ³ Luc. xi.

⁴ 2, 2, q. 85, a. 7. Tamen adhuc multi cum S. Basilio censem orationem valere etiam pro aliis, licet sint peccatores, modo obstinati non sint; quod probant ex illo Joannis, I, e. v: *Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat et dabitur ei vita peccanti non ad mortem*. — V. Liguori, *Gran mezzo della preghiera*. p. I, c. iii.

quærите et invenietis: pulsate et aperietur: omnia quæcumque orantes petitis, credite quia accipietis et venient vobis.

Diximus: *Et petantur quæ ad salutem æternam conductuentia sunt*; aliter esset, si quæ nos petimus, nobis dari non expediatur: tunc gratia est, si non exaudiamur (E).

201. Q. 9. Quomodo dividitur oratio?

R. Oratio alia est mentalis, quæ fit sola mente, et pertinent ad eam verba Davidica: *Meditatio cordis mei in conspectu tuo semper*. Vocalis alia, quæ mente simul et lingua peragitur juxta illud: *Domine, labia mea aperies*¹, etc.

Art. I. — De meditatione et contemplatione.

202. Oratio mentalis dividitur in meditationem et contemplationem. Meditatio est pia consideratio rerum divinarum ad concipiendam animi compunctionem, devotionem, fervorem, et ad mores nostros ad virtutem informandos. Contemplatio est elevatio mentis in Deum suspensæ, æterna dulcedinis gaudia in ipso degustantis. — Ex hoc patet inter utramque discrimen: 1. in meditatione quæritur Deus labore discursus interioris; in contemplatione sine labore anima Deum contemplatur inventum: 2. in illa, anima operatur actibus potentiae sue multiplicis; in ista operatur ipse Deus, anima autem patitur tantum, id est recipit in se quæ sibi a gratia infunduntur² (F).

203. Q. 1. An meditatio necessaria sit omnibus fidelibus adultis?

R. Duplici modo meditatio accipi potest: vel prout est rerum divinarum consideratio peracta cum peculiari quadam forma et propria methodo, uti in claustris et in aliis religiosis communitatibus fieri solet; vel prout est pura et simplex rerum divinarum consideratio abstractendo a quacumque peculiari forma ac methodo.

Si primo modo accipiatur meditatio, dici nequit omnibus

¹ Ps. xviii et l.

² V. Benedictus XIV, *De Canon. SS.*, l. III, c. xxvi.

fidelibus adultis necessaria; cum ad illum terminum multiplex sit via : quamquam melius sit hanc viam aggredi, quam alii commodiorem experti sunt. Si vero accipiatur meditatio alio modo, omnibus adultis prorsus necessaria est ad salutem. Sane hoc est medium unicum ad peccata vitanda, ad flammarum divini amoris accendendam, et sine quo prono veluti alveo anima nostra in omne vitiorum genus prolabetur. Hinc de meditatione pure et simpliciter sumpta habet Scriptura : *Memorare novissima tua, et in æternum non peccabis : in meditatione mea exardescet ignis : desolatione desolata est omnis terra, quia nullus est qui recognitet corde*¹. Ad rem Staph : *Quid terribilius inferno, de cuius existentia nulli Catholicorum dubitare licet? et nihilominus qui hanc veritatem nunquam considerant, ita plerumque vivunt ac si sibi nihil timendum esset. Fides illorum igni non absimilis est, qui in silice latet quidem, attamen tamdiu inefficax manet, donec repetitis ictibus eliciatur.* Hinc piissimus Gerson : *Absque meditationis exercitio nullus, secluso miraculo Dei speciali, ad rectissimam christianæ Religionis normam attingit*². S. Alphonsus hoc habet, nunquam animo delendum effatum : *Qu'on tienne pour perdu le jour où on ne fait pas oraison*³. Et Benedictus XIV Bulla *Quemadmodum ad allicendos fideles ad meditationis exercitium et illud docentibus et eo utentibus Indulgentias perpetuo concessit.*

204. Confessarius, si velit suum poenitentem progredi in amore Dei, curet illum disponere ad bene peragendam orationem mentalem. Quod ut obtineat, videat an poenitens sit rufus, necne : — 1. si litterarum imperitus, ei imponeat, ut saltem mane vel vespere, quando domi major est quies, vel (si tempus aliud habere nequeat) in ipsis etiam manualibus occupationibus mentem identidem elevet ad Deum, et meditetur Fidei veritates, praecipue novissima et Christi Domini passionem. Neque excusationibus facile acquiescat : omnes quantumvis rustici et idiotæ subtiles et diuturnas meditationes agunt de re familiari, de lucro captando, etc.: quod ergo faciunt in pecunia, faciant et

¹ Eccli. vii; Ps. xxxviii; et Jer. xii. — ² Tract. *De meditatione*.

³ *Opere spirituali*. Quæ omnia maxime nos Ecclesiasticos urgent, ut gratiam Dei, quæ est in nobis per impositionem manuum, quotidie resuscitare satagamus.

in conscientia⁴; — 2. si poenitens non sit litterarum iguanus, eum doceat ut aliquo libro ad rem idoneo utatur, quo facilius orationem hanc persolvat : *Si spiritus (ait Salesius) lassus fuerit, utere libro, id est lege paululum, et tunc meditare; postea lege rursus et aliquantisper et denuo meditare, usque dum horæ dimidium effluxerit; S. Teresa ab initio ita processit, et prospero quidem cum successu. Moneat ut materia illa seligatur, in qua anima majorem experitur devotionem, atque ut ubi se vehementius affici sentit et commoveri, ibi diutius immetretur.*

Hoc modo mentalis oratio a Confessario insinuanda est non solum timoratis, sed etiam peccatoribus, cum sæpe ob ipsum meditationis defectum ad vomitum redeant. Exigat autem rationem meditationis perfectæ de vice in vicem, inquirendo qua ratione in ea se gesserint, imponens insuper eis, ut ante omnia sese accusent de meditatione omissa si omitti contingat. Ubi etiam notamus valde opportunum esse fidelibus hoc salutare exercitium insinuare post habitas Missiones, quia ipsi tunc magis sunt dispositi (G).

205. Q. 2. *Quid est contemplatio?*

R. Quando Deus vult concedere donum contemplationis, solet, ut plurimum, præmittere ; 1. orationem recollectionis naturalis (vulgo *de recueillement*); 2. orationem otii contemplativi, ut vocant *Mystici*; 3. purgationem spiritualem. Ceterum paucissimæ sunt (ait S. Teresa) *animæ, quæ dirigantur a Deo per vias supernaturales : et in celo permultas aspiciemus, quæ sine hujusmodi gratia supernaturalibus erunt glorioiores illis, quæ gratias ipsas acceperunt*².

1. *Oratio recollectionis naturalis* tunc dicitur animæ concedi, quando intellectui meditationem peragenti opus amplius non est quasi extra seipsum exire cum discursu, studio ac labore ad considerandum aliquod particulare mysterium, v. g., Incarnationis; vel aliquam particularem veritatem, v. g., Paradisi felicitatem. Sed vix a rebus externis

¹ V. Castelveteri, *Direttorio*, ecc., p. I, ubi hunc modum mire insinuat. — Liguori, *Pratica del confessore*, c. ix. — *L'Uomo d'affari occupato nelle massime degli esercizi*. Torino, 1844. — Spinola, *Meditazioni sopra la vita di Gesù Cristo per ciascun giorno*, ecc. Verum nullum fortasse utilius opus consuli potest, quam illud cui tit. *Meditazioni del venerabile padre Ludovico da Ponte della Compagnia di Gesù*. Auctoris virtutes in gradu heroico declaratae fuerunt a Sancta Sede, 16 juli 1756.

² Deus in suis donis liber est et quoad rem et quoad modum et quoad ordinem : ex quo fit, ut non desint exempla animarum, quæ ad ultimum contemplationis gradum immediate evectæ sunt, quin per gradus anteriores pertransierint. Haec bene cognoscat Confessarius, ne animabus damnum sit allaturus, ut ait S. Joannes a Cruce.

in seipso collectus, statim cum facilitate et quiete, imo et magna cum suavitate attendit illi mysterio, aut veritati⁴.

2. *Otium contemplativum* est fere idem ac recollectio, cum discri mine, quod anima in hac attendit alicui mysterio vel veritati particuliari; in illo innititur generali quadam notitia et cogitatione Dei, in quem quasi vi pertrahi, totamque se colligi sentit².

3. *Purgatio* ab imperfectionibus consistit in dupli ariditate: una dicitur ariditas sensus vel sensibilis; altera ariditas spiritus vel spiritalis: — a. *ariditas sensus*, vel subtractio devotionis sensibilis; cum ea conjungitur tedium quoddam rerum spiritualium atque obscuritas quedam profunda, quæ de die in diem incrementum sumit⁵. Hanc animam Confessarius confortet ad magna a Deo speranda, eique suadeat, ut minime conetur se exercere in meditatione; sed ut se humiliet, et emitat actus oblationis Deo suo; — b. *ariditas spiritus* consistit in quadam divina luce, qua Deus efficit, ut anima proprium nihil clare cognoscat. Hic autem est ubi ipsa se cernit in quadam quasi agonia terribilissima; et licet libentius sit determinata ad singulas difficultates superandas, attamen quo magis videt proprias imperfections, eo magis sibi videtur a Deo quasi repulsa tanquam ingratia tot beneficiis collatis. Tunc vel ipsa pietatis exercitia eam contrastant; quia credit omnia esse male peracta et æternis suppliciis digna: imo multoties sibi videtur Deum ipsum odisse⁴. Confessarius ne terreatur

⁴ Dicitur *naturalis*, non quia anima illam consequatur ex se et naturaliter (cum hæc sit gratuitum Dei donum); sed quia anima adhuc est in statu activo, et operatur beneficio gratiæ ordinariae.

² V. Segneri, *De concordia inter laborem et quietem*. — Bartoli, *Che orazione sia quella che chiamano di quiete, e come si pratichi?* In oratione recollectionis et otii contemplativi contendunt nonnulli animam cessare debere non solum a meditatione, sed etiam a quocumque alio actu voluntatis, v. g., amoris, humilitatis, etc., et sic totam remanere in pura aemera attentione et vigilancia ad Deum ipsum. Verum spirituales hujusmodi quasi incantationum species haud placent; cum enim anima sit adhuc in statu activo, non videmus cur cessare debeat a meritorii voluntatis sue actibus, maxime si sponte eliciantur: imo quod tempus magis opportunum ad eos actus elicendos poterit adsignari?

⁵ Eo in statu anima, licet cogitationem teneat defixam in Deo cum ingenti desiderio et firma determinatione eum perfecte amandi; sentit tamen, se quasi impotentem ob suas imperfections. Hoc non obstante, non cessat vel uno temporis puncto recte se gerere in exercitio virtutum. Id durat quounque sensus purificati sint.

⁴ Has tam funestas desolations comitantur aliquando etiam molestissimæ tentationes sine fine et motus iracundiae, blasphemiae, impuritatis, incredulitatis. Qui status durat quoad anima capax evadat divinæ unionis: quamvis

tot audiendo expressiones timoris ac desperationis; sed animam confortet suadendo tentationes illas non esse consensum, sed poenas, quæ (si bene tolerentur) fortius Deo conjungunt: proinde sufficere si se totam projiciat in brachia misericordiæ divinæ, atque se committat protectioni B. M. V. quæ est *consolatrix afflictorum* (H).

Art. II. — De oratione vocali.

206. Q. Quotuplex distinguitur oratio vocalis?

R. Oratio vocalis duplex est, privata et publica: *Publica* est illa, quæ fit nomine Ecclesiæ ab ejus ministris pro populo. *Privata vero, propria et particularis*, quam quisque nomine proprio aut alieno facit; non tamen sicut Ecclesiæ minister¹.

Ad privatam revocatur oratio *Dominica*, quam Christus ipse nos docuit²; et oratio quæ appellatur *Jaculatoria*. Ad publicam pertinent maxime *Horæ Canonicae*. Circa orationes publicas notat Benedictus XIV: 1. istæ non a privatis, neque a civili, sed ab Ecclesiastica auctoritate designandæ sunt: ita Bulla *Quemadmodum*; 2. in sacris ritibus non aliæ sunt adhibendæ, nisi quæ ab Ecclesia sunt receptæ: ita Bulla *Inter omnigenas*. Quorum præceptorum præstantia patet: sic enim sacra liturgia semper una erit ubique atque tuta.

§ I. — De oratione dominica et jaculatoria.

207. Q. 1. Quid de orationis Dominicæ origine et præstantia?

R. Hanc precandi formulam nobis tradidit ipsem Christus Dominus, et ideo *dominica* dicitur. Qua in re immensam ejus bonitatem debemus agnoscere. Videlicet non ei satis fuit nos monere et hortari, ut ad ipsum in omni necessitate nostra confugeremus; sed videns nos ne id quidem perspicere, quod

aliquando Deus eumdem permittat post ipsam unionem, ne anima seipsam negligat et sui nihili obliscatur.

¹ Verba Benedicti XIV, *De SS. Beatificatione*, l. I, c. vii, n. 5.

² Non quasi publice haud fiat, sed quia sola non solet nisi a privatis usurpari.